

PRAVILNIK ZA OPIS
I PRISTUP GRAĐI

**Pravilnik za opis i pristup građi u knjižnicama,
arhivima i muzejima: osposobljavanje za
primjenu prema modelu "edukacija edukatora"
Omeđena tekstualna građa**

Elia Ekinović Micak
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Centar za stalno stručno
usavršavanje knjižničara, NSK
Zagreb, 14. listopada 2019.

Sadržaj

1. Uvod u Pravilnik
2. Identifikacija i opis jedinice građe
3. Identifikacija i opis agenta
4. Odnosi jedinice građe i agenta

Uvod u Pravilnik:

Predmet

A 1

- **odredbe za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima**
- podaci potrebni za:

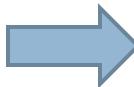
pronalaženje, identifikaciju i odabir građe
pristup građi ili njezinu sadržaju
istraživanje odnosa među jedinicama građe i drugim entitetima

- elementi podataka za opis i pristup različitim vrstama građe:

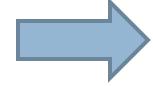
objektima prirodne baštine
objektima kulturne baštine
arhivskim fondovima i zbirkama objekata prirodne i kulturne baštine

Uvod u Pravilnik: Svrha i ciljevi

A 2

- **standardizacija opisa** građe u knjižnicama, arhivima i muzejima

uvjeti za razmjenu, dijeljenje, povezivanje, integraciju i ponovnu uporabu podataka; racionalizacija poslovanja, lakša dostupnost informacijama o građi

- **odgovori na informacijske potrebe** i postupke korisnika knjižnica, arhiva i muzeja:

pronalaženje, identifikacija, odabir, pristup, istraživanje

Uvod u Pravilnik: Uporaba i opća načela

A 3, A 4

- Pravilnikom se mogu koristiti:

knjižnice, arhivi, muzeji;
druge ustanove čija djelatnost uključuje postupke katalogizacije i
dokumentacije građe

- Pravilnik može služiti kao:

model za odabir, izradu i/ili osvremenjivanje informacijskog sustava;
ontologija za razmjenu, integraciju i ponovnu uporabu podataka iz različitih
izvora

- zajednička opća načela za knjižnice, arhive i muzeje (modeli, norme):

opća uporaba i primjerenošć korisnicima; ujednačenost; funkcionalna
granularnost; semantička interoperabilnost; točnost; ekonomičnost;
racionalnost

Uvod u Pravilnik:

Struktura

A 5

- Poglavlja:
  - elementi
    - (podvrste, podelementi)
  - naziv elementa
  - definicija elementa
  - domena i doseg elementa, obveznost i ponovljivost
  - opseg elementa (prema potrebi), uključujući popis podvrsta i/ili podelemenata
  - cilj uvrštavanja elementa u opis
  - opće odredbe o izvorima, odabiru i navođenju podataka
  - posebne odredbe o izvorima, odabiru i navođenju podataka za određenu vrstu građe (prema potrebi)
  - primjere uz odredbe, uključujući slikovne primjere (prema potrebi)
- Napomena uz svaki element!

jedinice opisa, identifikacija, opširnost opisa, izvori podataka, jezik i pismo

- **Što opisujemo i identificiramo?**

jedinica opisa: jedinica građe (aspekt, opseg); agent;
(mjesto; vremenski raspon)

- **Što je identifikacija?**

utvrđivanje i bilježenje naziva, imena, naslova i/ili identifikatora

- **Koliko opširno opisujemo?**

elementi: obvezni, obvezni kad su dostupni, obvezni kad su primjenjivi i
neobvezni

- **Iz kojih izvora podataka?**

jedinica građe; drugi pouzdani izvori

- **Kako?**

jezik opisa: hrvatski; pismo: latinica
preuzimanje podataka s jedinice građe; neposredni uvid u oblik i sadržaj

Uvod u Pravilnik: što Pravilnik ne propisuje?

□ Odredbe za:

- format ili informacijski sustav koji se koristi za unos, prikaz i dijeljenje podataka
- prikaz podataka u korisničkom sučelju, uključujući redoslijed elemenata
- politiku opisa građe u nekoj ustanovi
- namjenu građe u određenoj ustanovi ili zbirci u kojoj je građa pohranjena

Uvod u Pravilnik: što Pravilnik nudi?

- načela za primjenu pri utvrđivanju internih politika i/ili izradi
**uputa ili smjernica za opis i pristup građi u pojedinim
ustanovama ili zbirkama**
- Zajednička terminologija

usvajanje novih koncepata; svijest o zajedništvu; komunikacija, razmjena

- Vlastita terminologija

izgradnja vlastite struke; očuvanje konteksta

Omeđena tekstualna građa u Pravilniku za opis i pristup

- isti objekt opisa:
različita vremena i različita pravila: prilagodba odgovarajućim tehnološkim okruženjima
- *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga i ISBD-ovi*
- kako opisati omeđenu tekstualnu građu na jednak način u knjižnicama, arhivima i muzejima

Omeđena textualna građa

□ Pruske instrukcije

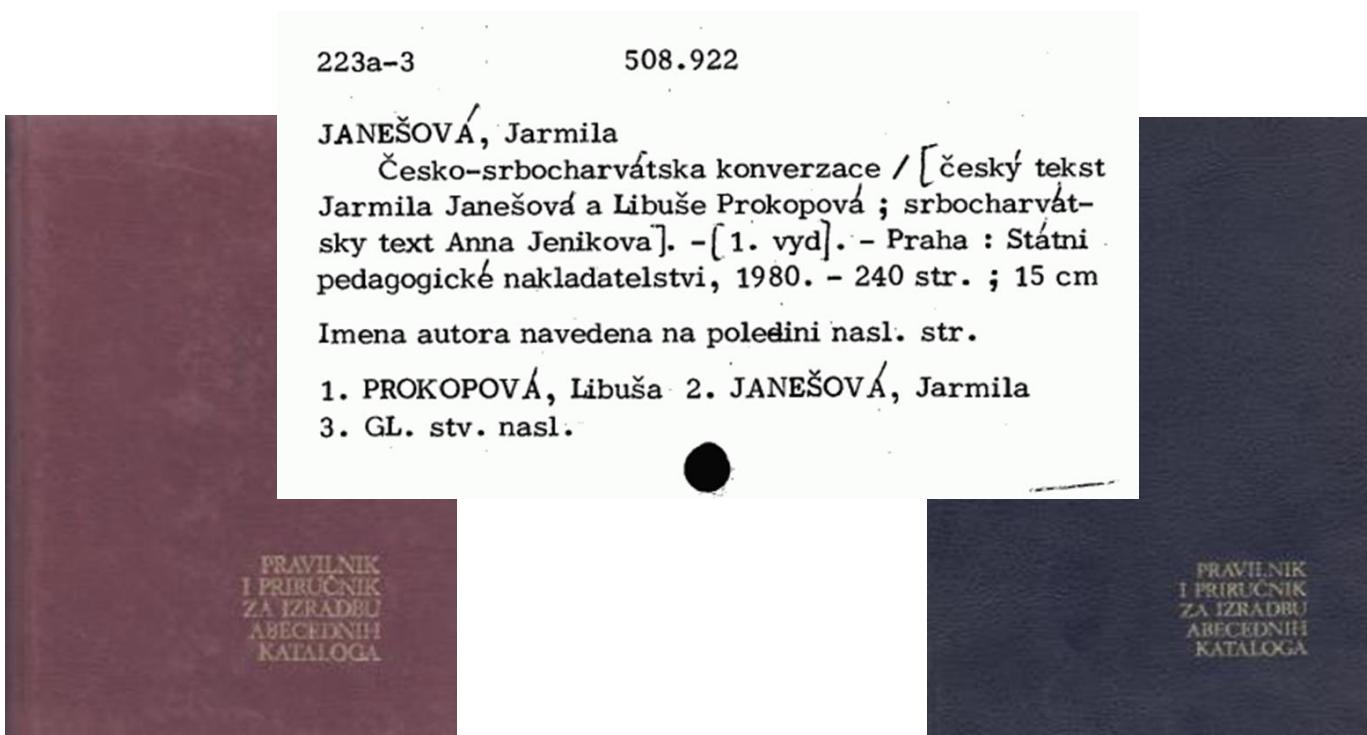

313.

158.534. nadl. I.

GUNDULIĆ, Š. V. Suncanica. Prikazanje polužlostivo. Dubrovnik 1840. 6.

Omeđena tekstualna građa: PPIAK

Omeđena publikacija: publikacija koja je potpuna u jednom svesku, ili se namjerava upotpuniti u omeđenom broju svezaka

Omeđena tekstualna građa: ISBD

Zapis 2 od 2

[◀ Prethodni zapis](#) [Sljedeći zapis ▶](#)

Vrsta grada	knjiga
Naslov	RRIF-ov porezni priručnik 2019. [Elektronička grada] / [autori priručnika Šime Gužić, Ljerka Markota ; autor pretraživača Ivo Tišljar].
Impresum	Zagreb : RRIF plus, 2019. ((s. l. : s. n.))
Materijalni opis	1 optički disk (CD-ROM) ; 12 cm.
Zahtjevi sustava	Zahtjevi sustava: PC; Windows XP; Adobe Acrobat Reader.
Napomena	Stv. nasl. s najlepnejšice diska.
Drugi medij	RRIF-ov porezni priručnik 2019. - Zagreb : RRIF plus, 2019.
Ostali autori	Gužić, Šime Markota, Ljerka Tišljar, Ivo
ID zapisa	001038758
Povezano	Isto izdanie u drugom mediju: RRIF-ov porezni priručnik 2019.
Lokacija/Signature	Spremiste arhiv. primjera: _A E-2.216
Lokacija/Signature	Zatvoreno spremiste: _E-2.216

Prikaz: [Cjeloviti prikaz](#) | [MARC](#)

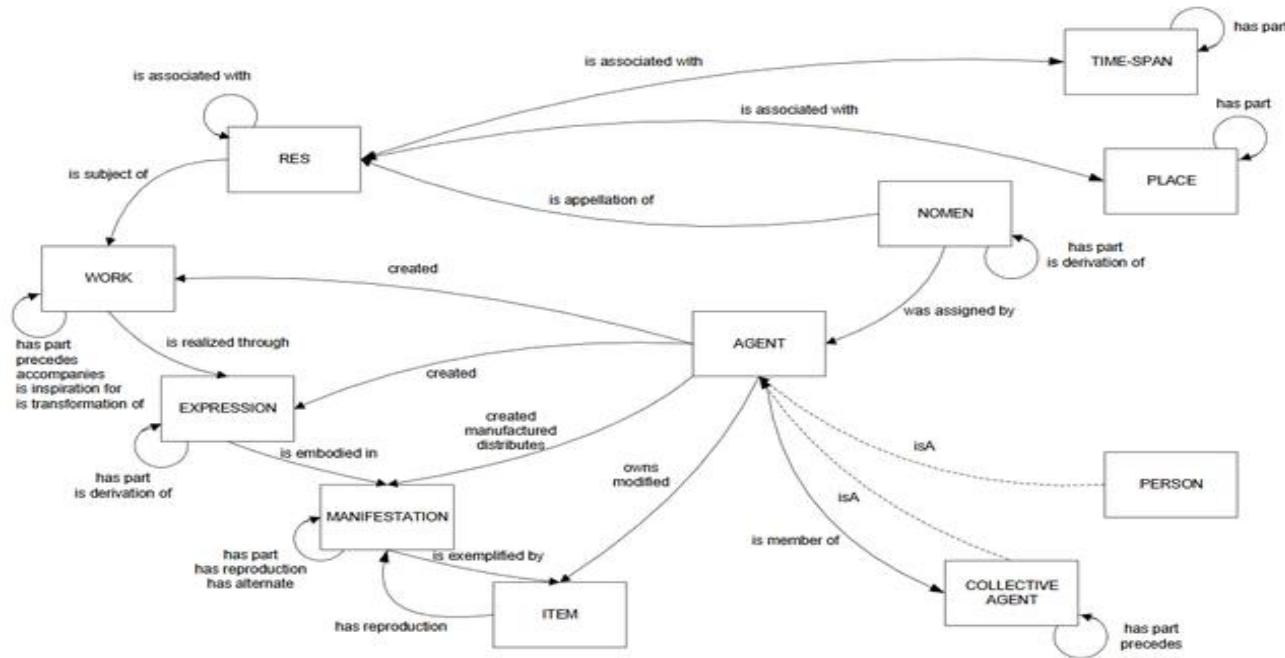
[◀ Prethodni zapis](#) [Sljedeći zapis ▶](#)

Omeđena građa: jedinica građe koja je potpuna u jednom dijelu ili se namjerava upotpuniti u konačnom broju dijelova

Omeđena tekstualna građa: Pravilnik za opis i pristup

- ... and now something completely different!

IFLA LRM: Overview of relationships

Omeđena tekstualna građa: Pravilnik za opis i pristup

Jedinica opisa

Jedinica građe

Razina opisa: **omeđena građa**

Oblik sadržaja: **tekst**

Vrsta medija: **neposredovan (tiskani*)**, elektronički

Aspekt opisa: **djelo, izraz, pojavnji oblik, primjerak**

Opseg opisa: (sadržajno i/ili fizički): **pojedinačna jedinica građe, skupna jedinica građe**

Opseg sadržaja: **sadržajne cjeline** unutar agregacije

Odnosi među jedinicama opisa:

Odnosi između jedinice građe i agenta

Odnosi između jedinica građe

Agent

Osoba

Kolektivni agent

Identifikacija i opis jedinice građe

- **Jedinica građe:** materijalni ili nematerijalni objekt nastao djelovanjem čovjeka ili prirode, koji ima društveni, povijesni, znanstveni, kulturni i/ili umjetnički značaj, što ga čini predmetom prikupljanja, pohrane, obrade, komuniciranja i zaštite u knjižnicama, arhivima i muzejima

aspekt:

djelo

izraz

pojavni oblik

primjerak

opseg:

zbirna jedinica građe

skupna jedinica građe

pojedinačna jedinica g.

sastavnica

- Stvarni prikaz je izraz, znak ili skup znakova koji se javljaju na jedinici građe i služe njezinoj identifikaciji i/ili opisu
- preuzimanje podataka
- ISBD:
  - elementi (dopunjeni, razrađeni); preporučena sintaksa i interpunkcija među pojedinim podacima;
  - relacijski model entitet-odnos, a ne skupine
- element: definicija; odredbe o izvoru podataka, odabiru i načinu navođenja; uvjetima navođenja (prema potrebi); obveznost; ponovljivost

Identifikacija i opis jedinice građe:

Stvarni prikaz: promjene u odnosu na PPIAK/ISBD

Poglavlje 1

□ Izvori podataka - prošireni

cijela jedinica građe: i za podatke o odgovornosti; razlikovati izvore podataka za tiskanu i elektroničku građu

□ Odabir podataka - fleksibilan

ovisi o potrebama korisnika, vrsti i naravi građe, veličini i funkciji ustanove ili zbirke i drugim uvjetima

□ Način navođenja – preuzimanje

cilj stvarnog prikaza: istu jedinicu građe uvijek i svugdje opisati na način koji omogućuje istoznačnu identifikaciju

Identifikacija i opis jedinice građe: Stvarni prikaz: promjene u odnosu na PPIAK/ISBD

Poglavlje 1

Što znači
preuzimanje?

- Glavni stvarni naslov (1.5.3)
Ispričat će ti priču...
Pamćenje i **povjesna** istina o žrtvama
#Selfie generacija
I **[love]** haldol
- Podatak o odgovornosti (1.11.3)
J.R.R. Tolkien
A. B. Šimić
napisao **o.** Frano Jurić
uredio **don** Srećko Majić
urednik biblioteke **dr. ing.** Željko Matutinović
s'stavitieli: **gl.as. d-r** Anka Stoilova, **gl.as. d-r** Bojana Minčeva, **doc. d-r** Elena Uzunova, **as.** Nona Petkova, Rosica Kirilova, **gl.as d-r** Ruslan Ivanov, Sevdije Ali
- Podatak o izdanju (1.14.3)
drugo dopunjeno i prošireno **izdanje**
b'lgarska, **p'rvo izdanie** = Bulgarian, **first edition**

Identifikacija i opis jedinice građe:

Stvarni prikaz: promjene u odnosu na PPIAK/ISBD Poglavlje 1

Što znači
preuzimanje?

- Ime mesta izdavanja (1.23.3)
V Ljubljani
Washington, D. C.
Washington DC
- Ime nakladnika, proizvođača, raspačavatelja (1.25.3)
Nakladni zavod MH
Nakladni zavod Matrice hrvatske
Izdavačko knjižarska radna organizacija Mladost
Arheološki muzej u Zadru
- Godina izdavanja, proizvodnje, raspaljavanja (1.27.3)
letto 1774
February 2012
MM [2000]

Identifikacija i opis jedinice građe:

Stvarni prikaz: promjene u odnosu na PPIAK/ISBD

Poglavlje 1

Zašto i gdje i dalje uglate zgrade

- Dodatak glavnom stvarnom naslovu kada nije u istom izvoru podataka (1.8.8.1)
[eine Stadt der Kultur und der Kunst]
- **dopušta se za omeđenu tiskanu građu:**
  - [Osijek]
  - [Publications Office of the European Union]
  - [1939]
  - [s. l.] [s. n.]
  - [Gj. Stj. Deželić]
  - [vlastita naklada]
- Kratice za izostavljanje: [et al.] [etc.]
- Znak izostavljanja [...]
  - Politički traktat u kojem se pokazuje kako mora biti uređeno društvo pod monarhijskom vlašću [...]
- podatak koji se u izvoru podataka javlja samo kao dio jezične cjeline s nekim drugim podatkom, a potrebno ga je ponoviti :
  - [u Zagrebu]
- kada se doslovno preuzimaju s jedinice građe kao interpunkcijski znak

Identifikacija i opis jedinice građe:

Stvarni prikaz: promjene u odnosu na PPIAK/ISBD

Poglavlje 1

□ A gdje se više ne navode uglate zagrade:

- u načinu navođenja podataka o odgovornosti koji se odnose na stvarni naslov
  - ne: [urednica Irena Lukšić]
- u navođenju dijelova podataka o odgovornosti koji se u jednom izvoru podataka na jedinici građe javljaju kao nepotpuni, a u drugom kao potpuni oblici
  - ne: L. [Lav] N. [Nikolajevič] Tolstoj
- riječi ili izrazi koji objašnjavaju vrstu odgovornosti agenta prema jedinici građe ne navode se u stvarnom prikazu ako se ne javljaju u izvoru podataka na jedinici graђe
  - Ne: [edited by] European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia
- u podatku o izdanju

Identifikacija i opis jedinice građe:

Identifikacija jedinice građe

Poglavlje 2

□ Identifikacija jedinice građe unutar određenog sustava:

Od lokalnog sustava (katalog knjižnice) do međunarodnog sustava za identifikaciju
Od opće razine (npr. tekst) do pojedinačne (npr. usvojeni naslov)

□ Čime se sve identificira omeđena textualna građa?

Razina opisa: omeđena građa

Oblik sadržaja: tekst

Vrsta medija: neposredovan (tiskani), elektronički

Aspekt opisa: djelo, izraz, pojavn oblik, primjerak:

Djelo: identifikator djela, usvojeni naslov djela, nadomjesni naslov, varijantni naslov

Izraz: identifikator izraza, usvojeni naslov izraza

Pojavn oblik: identifikator pojavnog oblika

Primjerak: identifikator primjerka

Identifikacija i opis jedinice građe:

Sadržaj jedinice građe

Poglavlje 3

- Opseg sadržaja, ne fizički opseg!

Opseg i struktura sadržaja

Sadržajne cjeline
(unutar agregacija)
Sadržaj: Sadrži: Sadrži i:
Dodaci uz sadržaj
predgovor, pogovor, komentar...
Bibliografije, kazala, sažeci

Izražajna sredstva

Jezik
Pismo
Ilustracije teksta

- Element Ilustracije (3.9) : „izraz koji označava sadrži li **tekstualna jedinica građe** grafičke prikaze vezane uz tekst te iskazuje broj i/ili vrstu takvih prikaza“.
Obuhvaća: crteže, grafike, dijagrame, fotografije, genealoške tablice, faksimilne preslike, kartografske prikaze itd.
Navodi se prisutnost (ilustr.), vrsta (ne koriste se kratice) i broj ilustracija.

Identifikacija i opis jedinice građe:

Tematika jedinice građe, Materijalni opis

Poglavlja 4, 5

Tematika

- podaci koji identificiraju i/ili opisuju o čemu govori jedinica građe i kojem području ljudskog znanja ili djelatnosti pripada njezin sadržaj
- Može biti iskazana kroz:
  - opis ili sažetak
  - ključne riječi
  - usvojenu predmetnu oznaku
  - klasifikacijsku oznaku

Materijalni opis

- fizička svojstva jedinice građe
- Odredbe su odvojene prema vrstama građe, preuzimaju se iz elemenata koji se odnose na vrstu medija opisivane jedinice građe

Način navođenja opsega tiskanih i rukopisnih svezaka (5.1.3.4)

3 sv.

XVII, 342 str.

Način navođenja opsega građe na elektroničkom mediju (5.1.3.5)

1 USB (367 str.)

- Novo u odnosu na PPIAK/ISBD: boja (5.13) – materijalni opis, ilustracije (3.9) - sadržaj jedinice građe

Način navođenja boje (5.13.3.1): **crno-bijelo ; u bojama**

Identifikacija i opis jedinice građe:

Dostupnost i uporaba jedinice građe

Poglavlje 6

- pravni, fizički, tehnički uvjeti uporabe jedinice građe:
  - Ciljani korisnici (sadržaja; pojavnog oblika) (kome je jedinica građe primarno namijenjena)
    - Za učenike srednjih strukovnih škola
    - Za osobe s poteškoćama u čitanju
  - Dostupnost: tehnički uvjeti pristupa, uvjeti objavljivanja ili umnožavanja
    - Za rad u knjižnici
    - Adobe Acrobat Reader
    - <http://data.gov.hr>

Ne uključuju administrativne podatke o pohrani i zaštiti građe

Identifikacija i opis jedinice građe s obzirom na aspekt

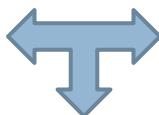
A 6.1.1, A 7.1

- **Jedinica građe:** materijalni ili nematerijalni objekt nastao djelovanjem čovjeka ili prirode, koji ima društveni, povijesni, znanstveni, kulturni i/ili umjetnički značaj
- Opisuje se:

Materijalni nositelj jedinice
građe

Pojavni oblik

Glavni stvarni naslov

Sadržaj jedinice građe
(intelektualni ili umjetnički)

Identifikacija

Usvojeni naslov djela

Usvojeni naslov izraza

Omeđena tekstualna građa: intelektualni ili umjetnički sadržaj može se odvojiti od materijalnog nositelja tog sadržaja; **usvojeni naslov djela je obvezan** (2.10.2)

Identifikacija i opis jedinice građe s obzirom na aspekt: Što je djelo?

A 6.1.1, A 7.1

- **Djelo** je intelektualni ili umjetnički sadržaj jedinice građe, odnosno skup ideja koje jedinicu građe čine samostalnom i prepoznatljivom stvaralačkom cjelinom

Novo djelo:

Svako ostvarenje u koje je uložen samostalan intelektualni ili umjetnički napor identificira se i opisuje kao novo djelo

Agregacija kao djelo:

Agregacija postojećih djela (npr. nakladnička cjelina, antologija, glazbena kompilacija itd.) može se identificirati i opisati kao djelo kad se odluke urednika ili priredivača vezane uz odabir, kombinaciju i interpretaciju postojećih djela smatraju značajnim samostalnim intelektualnim doprinosom

Dodatak postojećem djelu

Dodatak postojećem djelu (npr. predgovor, ilustracija itd.) može se identificirati i opisati kao samostalno pojedinačno djelo kad se smatra značajnim samostalnim intelektualnim doprinosom

Identifikacija i opis jedinice građe s obzirom na aspekt: čime se identificira djelo?

2.8, 2.10, 2.11, 2.12

- **identifikator djela:** brojčana ili slovno-brojčana oznaka koja unutar određenog sustava jednoznačno identificira djelo sadržano u jedinici građe
- **usvojeni naslov djela:**
usvojeni naslov djela = usvojeni oblik naslova djela + razlikovno obilježje
Usvojeni oblik naslova djela: riječ, izreka ili skup znakova koji unutar određenog sustava dosljedno imenuje djelo sadržano u jedinici građe.
Može biti izvorni, uobičajeni ili nadomjesni.
- usvojeni naslov djela nekadašnji jedinstveni stvarni naslov!
- navodi se:
  - za sve jedinice građe čiji se sadržaj može javljati u različitim prijevodima, izvedbama, prerađbama, izdanjima, reprodukcijama itd. na različitim materijalnim nositeljima
  - za sve jedinice građe čiji se intelektualni ili umjetnički aspekt smatra značajnim i može se razlikovati od proizvodnog aspekta.

Identifikacija i opis jedinice građe s obzirom na aspekt: što se sve može identificirati kao djelo? 2.10, 2.11

□ Samostalni dio višedijelnog djela

Dijelovima višedijelnog djela omeđene tekstualne građe smatraju se:

- dijelovi višedijelnog romana, epa ili drugog književnog oblika
- pojedinačne pripovijetke, pjesme ili drugi književni oblici izvorno zamišljeni i objavljeni kao dio autorske zbirke pripovijedaka, pjesničke zbirke i sl.

□ Agregacije

- kad se odabir, kombinacija i/ili prezentacija sabranih djela smatraju značajnim samostalnim stvaralačkim djelom
- kad se agregacija javlja u više prijevoda, izdanja itd.

□ Proširenja i dopune djela

Predgovori, pogовори, илustrације, интервјуи, библиографије, коментари итд. могу се идентифицирати и описаны самостално под властитим усвојеним називом када то сматра значајним за кориснике

Identifikacija i opis jedinice građe s obzirom na aspekt: usvojeni naslov djela u skupnim jedinicama građe

2.11.2.1

- **Višedijelna djela** – više sadržajnih dijelova:
  - zajednički nadređeni stvarni naslov (*Legende*)
  - naslov dijela djela kad je dovoljan za identifikaciju (*Kraljevo*)
  - slijed usvojenog oblika naslova cjeline i oznake podređenog stvarnog naslova dijela (*Faust. 1. Theil*)
- **Agregacije:**
  - zajednički nadređeni stvarni naslov (*Sabrana djela fra Martina Mikulića*)
  - generički naslov (ime stvaratelja) (*Sabrana djela (Viktor Vida)*)

Identifikacija i opis jedinice građe s obzirom na aspekt: odabir usvojenih oblika naslova djela

2.11.2.5

Važno: velika promjena u odnosu na PPIAK!

- Odabir usvojenog oblika naslova **religijskih djela**:

Usvojeni naslov je **uobičajeni naslov na hrvatskom jeziku** koji se javlja u suvremenim izdanjima i drugim izvorima na jeziku opisa:

Biblija

Biblija. Stari zavjet

Biblija. Stari zavjet. Pjesma nad pjesmama

Biblija. Novi zavjet. Djela apostolska. Prva poslanica sv. Pavla apostola Korinćanima

Kuran

Talmud

Rimski misal

Važno: velika promjena u odnosu na PPIAK!

- Odabir usvojenog oblika naslova **pravnih i službenih akata**
Službeni akti upravno-teritorijalnih jedinica identificiraju se
usvojenim oblikom svog naslova
napuštaju se formalne odrednice!

Ustav Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca

Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o gradnji

Naredba o održavanju čistoće i sprečavanju prenosa zaraznih i parazitskih bolesti u brijačnicama i češljaonicama na području grada Zagreba

Act of settlement

Die allgemeine Strafprocess-Ordnung

Identifikacija i opis jedinice građe s obzirom na aspekt: Što je izraz?

A 6.1.1, A 7.1

- **Izraz** : skup vizualnih, zvučnih, gestualnih ili drugih znakova koji, kombinirani u cjeline poput rečenica, odlomaka, oblika, melodija ili pokreta, prenose intelektualni ili umjetnički sadržaj jedinice građe
- **Novi izraz:**
Svaki izraz djela u kojemu je sustav znakova (riječi, rečenica, odlomaka, oblika, tonova, melodija, pokreta itd.) značajno promijenjen u odnosu na izvorni izraz
- **Kada se izrađuje usvojeni naslov izraza?**
Kada postoji i dostupno je više izraza
- **Čime se identificira izraz?**
Identifikator izraza
Usvojeni naslov izraza = usvojeni naslov djela + razlikovno obilježje izraza

Identifikacija i opis jedinice građe s obzirom na aspekt: Što se može identificirati kao izraz?

A 6.1.1, A 7.1

- skraćena verzija, ulomak ili izbor iz djela
- prijevod izvornog teksta
- transkripcija i/ili transliteracija izvornog teksta
- preradba izvornog izraza djela za određenu vrstu publike (npr. djecu, osobe s početnim znanjem jezika, osobe s poteškoćama u čitanju itd.)

Način navođenja:

Slijed usvojenog naslova djela i jednog ili više različavnih obilježja izraza:

Kinder- und Hausmärchen (izbor)

Kinder- und Hausmärchen (izbor) (hrvatski)

Naš čovjek na terenu (slovenski)

Naš čovjek na terenu (roman) (izgovorena riječ)

Mutter Courage und ihre Kinder (brajica)

Identifikacija i opis jedinice građe s obzirom na aspekt: Što je pojavnji oblik?

A 6.1.1, A 7.1, 2.21

- **Pojavni oblik:** skup svih materijalnih oblika koji posreduju isti intelektualni ili umjetnički sadržaj i proizvedeni su iz istog izvornog unosa
- ***Novi pojavnji oblik***
Svaki skup materijalnih nositelja koji je nastao iz novog izvornog unosa
- ***Kako se identificira pojavnji oblik?***
Identifikator pojavnog oblika:
  - registriran pri međunarodnim agencijama (npr. ISBN, DOI itd.)
  - identifikacijske oznake koje dodjeljuju nakladnici, proizvođači i raspačavatelji
- Način navođenja: preuzimaju se u obliku u kom se javljaju na jedinici građe
  - DOI 10.2867/013963
  - ISBN 953-0-61586-8
- Više istovrsnih identifikatora na istoj jedinici građe: navodi se identifikator koji odgovara opsegu, mediju i drugim značajkama opisanog pojavnog oblika jedinice građe
- Više identifikatora koji se odnose na isti pojavnji oblik: navode se svi uz objašnjenje u okrugloj zagradi
  - 978-953-656-284-8 (Nova stvarnost)
  - 978-953-656-411-8 (Društvo mađarskih znanstvenika i umjetnika u Hrvatskoj)

Identifikacija i opis jedinice građe s obzirom na aspekt: Što je primjerak?

A 6.1.1, A 7.1

- **Primjerak:** pojedinačni materijalni objekt koji je proizведен kao dio skupa identičnih materijalnih objekata
- **Novi primjerak:**
Svaki pojedinačni fizički objekt koji posreduje određeni intelektualni ili umjetnički sadržaj i proizведен je kao dio skupa identičnih fizičkih objekata
- **Čime se identificira primjerak?**

Identifikator primjerka:

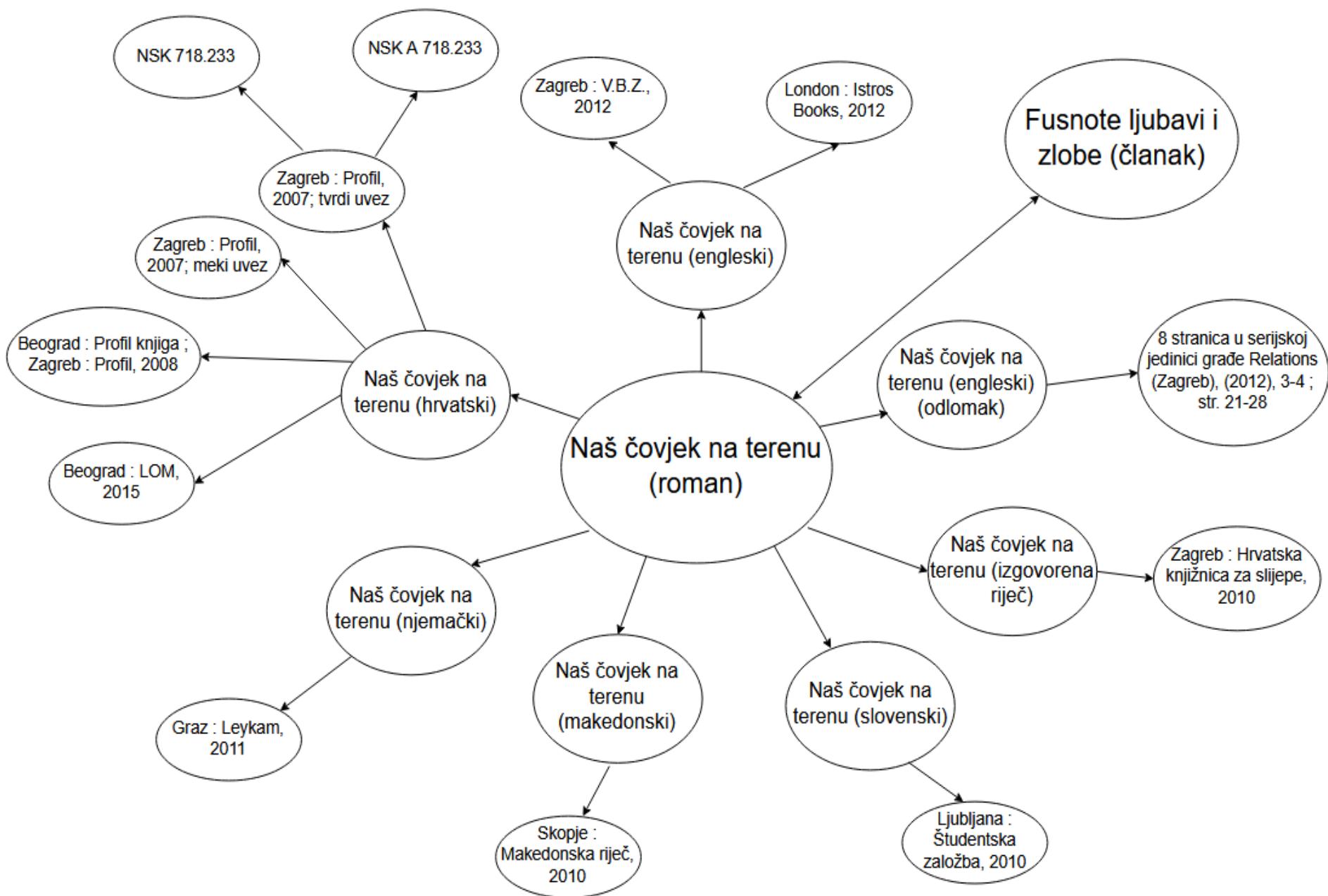
inventarne oznake, kontrolni brojevi, crtični kodovi, mjesne signature ...

II-102.587

CD 785.16P UTW j

HR-DABJ-806-1-6

Važno: Opis jedinice građe mora sadržavati opis najmanje jednog njezinog aspekta!

Kombinacija aspekta i opsega jedinice građe

A 6.1.3

- *Jedinica opisa:* jedinica građe
- *Identifikacija i opis jedinice građe s obzirom na aspekt:* djelo
Usvojeni naslov djela: Naš čovjek na terenu

- *Identifikacija i opis jedinice građe s obzirom na aspekt:* izraz
Usvojeni naslov izraza:
Naš čovjek na terenu
Naš čovjek na terenu (izgovorena riječ)
Naš čovjek na terenu (engleski)
Naš čovjek na terenu (engleski) (odломак)
Naš čovjek na terenu (slovenski)
Naš čovjek na terenu (makedonski)
Naš čovjek na terenu (njemački)

- *Identifikacija i opis agenta:* stvaratelj
- *Usvojeno ime osobe:* Perišić, Robert , 1969-

- *Identifikacija i opis jedinice građe s obzirom na aspekt:* 11 pojavnih oblika

Identifikacija i opis jedinice građe s obzirom na opseg

A 6.1.2, A 7.2

- Jedinica građe može se sastojati od jednog ili više dijelova
- Jedinica građe može biti dio veće cjeline

Fizički

- zbirna jedinica građe
- skupna jedinica građe
- pojedinačna jedinica
građe
- sastavnica

Sadržajno

- zbirna jedinica građe
- skupna jedinica građe
- pojedinačna jedinica
građe
- sastavnica

Identifikacija i opis jedinice građe s obzirom na opseg

Skupna jedinica građe

A 6.1.2, A 7.2

- **Skupna jedinica građe:** sastoji se od više istovrsnih i/ili raznovrsnih fizičkih i/ili sadržajnih dijelova koji su zajedno zamišljeni i proizvedeni s namjerom da čine cjelinu, ali mogu funkcionirati i samostalno

fizički

Višedijelna omeđena građa

Građa koja izvorno sadrži popratnu građu

sadržajno

Višedijelna djela

Agregacije

Proširenja

Krleža, Miroslav: Banket u Blitvi

roman u 3 sveska

Krleža, Miroslav: Legende

7 drama u 1 svesku

Identifikacija i opis jedinice građe s obzirom na opseg

Pojedinačna jedinica građe

A 6.1.2, A 7.2

- **Pojedinačna jedinica građe:** najmanja je fizički i/ili sadržajno samostalna cjelina koja se opisuje
- Može biti:

Sadržajni dio
zbirne ili skupne jedinice
građe

Krleža, Miroslav: Kraljevo
jedna od drama iz *Legendi*

Fizički dio
zbirne ili skupne jedinice
građe

Krleža, Miroslav: Banket u Blitvi. Dio 1
roman u 3 sveska

VAŽNO:

- Svaki aspekt jedinice građe može opsegom biti zbirni, skupni, pojedinačni ili sastavnica.
- Svaka jedinica građe, bez obzira u kojem opsegu, može se opisati kao djelo, izraz, pojavn oblik i primjerak.

Kako opisati skupnu jedinicu građe?

A 7.2

- Skupnim opisom
- Opisom pojedinačnih dijelova
- Odluka o fizičkom i/ili sadržajnom opsegu opisa ovisi o potrebama korisnika, naravi građe, vrsti ustanove i drugim uvjetima
- Pravilnik preporučuje:
  - prvenstveno identificirati i opisati cjelinu, a potom dijelove cjeline
  - samostalno identificirati svaki dio jedinice građe koji sadržava informacije koje se smatraju značajnima za korisnike, a ne mogu se primjereno iskazati u opisu cjeline
- Odnos cjeline i dijela **uvijek se navodi.**

Kako opisati skupnu jedinicu građe?

Skupni opis/1

Identifikacija i opis s obzirom na opseg: skupna jedinica građe

Izvor podataka: jedinica građe

Stvarni prikaz jedinice građe

Glavni stvarni naslov: Banket u Blitvi

Dodatak glavnem stvarnom naslovu: roman u tri knjige

Podatak o odgovornosti koji se odnosi na stvarni naslov: Miroslav Krleža

Ime mesta izdavanja, proizvodnje ili raspačavanja: Zagreb

Ime nakladnika, proizvođača ili raspačavatelja: Naklada Ljevak : Matica hrvatska : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

Godina izdavanja, proizvodnje ili raspačavanja: MM [2000]

Ime mesta tiskanja ili izrade: Čakovec

Ime tiskara ili izrađivača: Tiskara „Zrinski“ d.o.o.

Stvarni naslov nakladničke cjeline: Djela Miroslava Krleže

Numeracija nakladničke cjeline: svezak 5

Kako opisati skupnu jedinicu građe?

Skupni opis/2

Identifikacija jedinice građe

Razina opisa: višedijelna omeđena građa

Vrsta medija: neposredovan (tiskani)

Oblik sadržaja: tekst

Usvojeni naslov djela: Banket u Blitvi

Identifikator pojavnog oblika:

953-150-572-1 (Matica hrvatska) (cjelina)

953-150-573-X (Matica hrvatska) (knjiga 1)

953-178-134-6 (Naklada Ljevak (knjiga 1)

953-150-574-8 (Matica hrvatska) (knjiga 2)

953-178-135-4 (Naklada Ljevak) (knjiga 2)

953-150-575-6 (Matica hrvatska) (knjiga 3)

953-178-136-2 (Naklada Ljevak) (knjiga 3)

Sadržaj jedinice građe

Bibliografija, kazala, sažeci: Bibliografija. Knjiga 3. Str. 379-380.

Jezik: hrvatski

Kako opisati skupnu jedinicu građe?

Skupni opis/3

- **Tematika jedinice građe**

Klasifikacijska oznaka: 821.163.42-31

- **Materijalni opis jedinice građe**

Opseg: 3 sv. (163 str.; 193 str.; 381 str.)

Dimenzije: 21 cm

- **Identifikacija i opis agenta**

Usvojeno ime osobe: Krleža, Miroslav, 1893-1981

- **Odnosi između jedinica građe**

Odnos dijela i cjeline: Djela Miroslava Krleže

- **Odnosi između jedinice građe i agenta**

Odnos djela i stvaratelja: pisac

Kako opisati skupnu jedinicu građe?

Opis pojedinačnih dijelova/1

A 7.2, 1.5.2.2

- Kad dijelovi višedijelne omeđene jedinice građe imaju oznaku i/ili podređeni stvarni naslov koji nije dovoljan za identifikaciju

Jedinica opisa: jedinica građe

Identifikacija i opis jedinice građe s obzirom na opseg: pojedinačna jedinica građe

- **Stvarni prikaz jedinice građe**

Glavni stvarni naslov: Socijalna povijest knjige u Hrvata. Knjiga I, Srednji vijek

Dodatak glavnem stvarnom naslovu: od prvih početaka do glagoljskih prvotisaka iz 1483. godine

Podatak o odgovornosti koji se odnosi na stvarni naslov: Aleksandar Stipčević ; fotografije Luka Mjeda [et al.]

Ime mesta izdavanja, proizvodnje ili raspačavanja: Zagreb

Ime nakladnika, proizvođača ili raspačavatelja: Školska knjiga

Godina izdavanja, proizvodnje ili raspačavanja: 2004

Ime mesta tiskanja ili izrade: Zagreb

Ime tiskara ili izrađivača: Grafički zavod Hrvatske

Stvarni naslov nakladničke cjeline: Biblioteka Lucius

Numeracija nakladničke cjeline: knjiga 1

Kako opisati skupnu jedinicu građe?

Opis pojedinačnih dijelova/2

Identifikacija jedinice građe

Razina opisa: omeđena jedinica građa

Vrsta medija: neposredovan (tiskani)

Oblik sadržaja: tekst

Identifikator pojavnog oblika:

ISBN 953-0-61586-8 (cjelina)

ISBN 953-0-61554-X (knjiga 1)

Sadržaj jedinice građe

Dodaci uz sadržaj: Kratice korištene u bilješkama. Str. 352-443

Bibliografija, kazala, sažeci:

Bibliografske bilješke. Str. 352-443

Imensko kazalo

Jezik: hrvatski

Ilustracije: ilustr.

Tematika jedinice građe

Usvojena predmetna oznaka: Knjige - - Hrvatska - - Povijest

Klasifikacijska oznaka: 002(497.5)(091)

Kako opisati skupnu jedinicu građe?

Opis pojedinačnih dijelova/3

- **Materijalni opis jedinice građe**

Opseg: 468 str.

Dimenzije: 25 cm

Boja: u bojama

- **Identifikacija i opis agenta:**

Usvojeno ime osobe: Stipčević, Aleksandar, 1930-2015

Usvojeno ime osobe: Mjeda, Luka, 1952-

Odnosi između jedinica građe

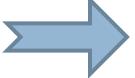
Odnosi dijela i cjeline: Biblioteka Lucius

Odnosi između jedinice građe i agenta

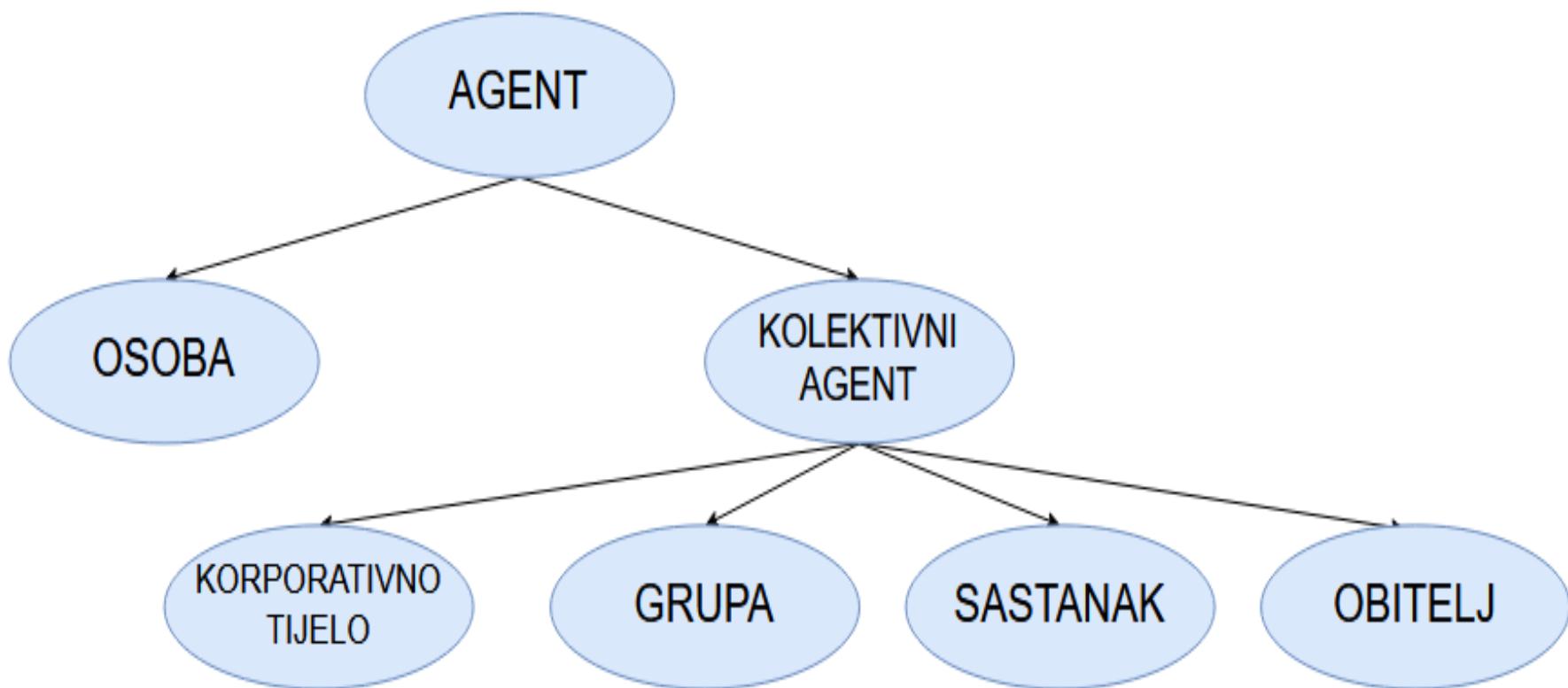
Odnos djela i stvaratelja: pisac

Odnos izraza i suradnika: fotograf

- nadzor nad imenima
- odredbe vezane uz izvore, odabir i navođenje podataka:

agent mora biti identificiran i izvan sustava u kojem je nastao

u obliku primjerenom korisniku sustava u kojem je nastao (oblici imena na izvoru opisa)
- usvojeno ime agenta jedinstvena odrednica
- nadzor nad imenima osigurava jednoznačnu identifikaciju djela

- Podaci pomoću kojih se agent jednoznačno prepoznaće unutar sustava
- Vrsta agenta:

Osoba

Identifikator osobe
Usvojeno ime osobe
Titula
Razlikovno obilježje
Varijantno ime
Djelatnost*
Zanimanje*
Jezik*
Biografija

Kolektivni agent

Identifikator KA
Usvojeno ime KA
Vrsta usvojenog imena KA
Varijantno ime KA
Djelatnost*
Razdoblje djelovanja*
Jezik KA*
Povijest KA

* Podaci koji dodatno opisuju i/ili identificiraju agenta : uporaba nadziranih rječnika

Identifikacija i opis agenta: oblikovanje usvojenog imena agenta

Poglavlje 8

Osoba

Usvojeno ime osobe:
Usvojeni oblik imena osobe
Titula osobe
Razlikovno obilježje

Kolektivni agent

Usvojeno ime KA:
Usvojeni oblik imena KA
Razlikovno obilježje KA

- usvojeno ime se izrađuje na temelju odredbi o odabiru i oblikovanju usvojenog imena agenta grupiranih oko izvora, odabira i navođenja podataka
- osnova za uspostavljanje odnosa s drugim entitetima unutar nekog sustava

Identifikacija i opis agenta:

Osoba

Poglavlje 8

- **Identifikator osobe:** brojčana ili slovno-brojčana oznaka ili skup znakova koji jednoznačno identificira osobu unutar određenog sustava
- Identifikatori registrirani pri međunarodnim agencijama
  - Brojčano-slovni identifikator (literal)
    - ISNI 0000 0000 7869 7953
    - VIAF 100873643
  - trajni IRI (International Resource Identifier)
    - <http://www.isni.org/isni/0000000078697953>
    - <http://viaf.org/viaf/100873643>
- Ključni dio aplikacija povezanih podataka i semantičkog *weba*

Identifikacija i opis agenta: osoba

8.5

- **Usvojeni oblik imena osobe:** riječ, izraz ili skup znakova koji jednoznačno i dosljedno imenuje osobu unutar određenog sustava
- Može se sastojati od:
  - vlastitog imena
  - vlastitog imena i dodatka (nadimka, apelativa, teritorijalnog dodatka itd.)
  - vlastitog imena i prezimena
  - vlastitog imena, prezimena i dodatka (nadimka, apelativa, teritorijalnog dodatka itd.)
  - prezimena
  - apelativa ili fraze
- posebne pododredbe o načinu navođenja
obuhvaća i:
  - pseudonime*
  - osobe neutvrđena identiteta*
- **Titula osobe:** navodi se pod određenim uvjetima (8.6.2)
- **Razlikovno obilježje:** *godina rođenja (i smrti)* – obvezno kad je dostupno

Identifikacija i opis agenta: osoba

Promjene u odnosu na PPIAK

Izvori podataka:

Redoslijed: refrentni izvori na jeziku opisa; javno dostupni službeni izvori; međunarodne i nacionalne baze normativnih podataka, bibliografije, katalozi... ; **jedinica građe**; znanstvena i stručna literatura; refrentni izvori na drugim jezicima itd.

Odabir usvojenog oblika imena osobe

Odabire se oblik imena koji je najpoznatiji korisnicima i/ili koji se javlja najčešće, uključujući skraćeno ime, inicijale, hrvatski oblik stranih imena itd.

Tolkien, J.R.R. (*ne* Tolkien, John Ronald Reuel)

McCarthy, Cormac (*ne* MacCarthy, Cormac)

Eshil (*ne* Aeschylus)

Cezar, Gaj Julije (*ne* Caesar, Caius Iulius)

Identifikacija i opis agenta: osoba

Promjene u odnosu na PPIAK

- **Višestruki identiteti** (A.7.3.1)
  - PPIAK čl. 96 – upotreba višestrukog identiteta samo ako se osoba služi pravim imenom u jednoj vrsti stvaralačkog rada, a pseudonimom u drugoj
  - IFLA LRM : razlikuje osobu/agentu, koja je definirana kao individualno ljudsko biće, od imena osobe/agentu koje se sastoji od riječi ili znakova ili skupa riječi i/ili znakova i brojki po kojima je osoba poznata
    - ➡ Ista osoba može se opisati kao skup više različitih bibliografskih identiteta (osoba nije isto što i ime osobe)
  - Osoba ima više identiteta ako se predstavlja:
    - pravim imenom i jednim ili više pseudonima
    - pravim imenom i jednim ili više službenih imena
    - višestrukim pseudonimima
    - višestrukim službenim imenima

osim ako se ne mogu navesti iz pravnih razloga !
- **Neutvrđeni identiteti** (8.5.6)
  - Apelativi, fraze i sl. - usvojeni oblik imena osobe ako pravo ime nije poznato i ne može se utvrditi

Identifikacija i opis agenta: osoba

Promjene u odnosu na PPIAK

- Način navođenja (8.5.3)
- Godina rođenja (i smrti) kao primarno razlikovno obilježje
Kad se godine ne mogu navesti (iz pravnih razloga ili nisu poznate) navode se sljedeća razlikovna obilježja:
razdoblja djelovanja, zanimanje, ime kolektivnog agenta povezanog s osobom (npr. obitelji, grupe i sl.), drugi značajni podaci o osobi dostupni u propisanim izvorima podataka
- Dijakritički i interpunkcijski znakovi, razmaci, brojke itd. preuzimaju se onako kako se javljaju u izvoru podataka
Brodogradilište 3. maj
- Transkripcija: imena izvorno pisana cirilicom navode se u latiničnom obliku kojim se osoba najčešće predstavlja u izvorima podataka **na jeziku opisa**
Tolstoj, Lav Nikolajevič
Jesenjin, Sergej Aleksandrovič
- Kad je ime osobe izvorno pisano pismom drugačijim od latinice i cirilice, navodi se latinični oblik kojim se osoba najčešće predstavlja u izvorima podataka **na jeziku opisa.**
Konfucije
Hamza ibn Ali ibn Ahmad

Identifikacija i opis agenta: kolektivni agent

Poglavlje 8

- **Vrsta kolektivnog agenta:** izraz koji označava kategoriju kojoj pripada kolektivni agent (javna ustanova, glazbeni sastav, tvrtka, udruženje, projekt, obitelj itd.)
- **Identifikator kolektivnog agenta**
Identificira se identifikatorima registriranim pri međunarodnim agencijama:
  - Brojčano-slovni identifikator (literal)
    - ISNI 0000000121546596
    - VIAF 213728962
  - Trajni IRI (International Resource Identifier)
    - <http://www.isni.org/isni/0000000121546596>
    - <http://viaf.org/viaf/23728962>

Identifikacija i opis agenta: kolektivni agent

Promjene u odnosu na PPIAK

Prošireno: vrste agenta **grupa, obitelj**

Izvori podataka

redoslijed: javno dostupni službeni izvori (službene mrežne stranice i sl.); referentni izvori (enciklopedije, leksikoni itd.) **na jeziku opisa**; međunarodne i nacionalne baze normiranih podataka; tekuće nacionalne bibliografije, katalozi nacionalnih knjižnica itd.; **jedinice građe** koje su povezane s korporativnim tijelom odnosom odgovornosti itd.

Odabir usvojenog oblika imena kolektivnog agenta

oblik imena koji je najpoznatiji korisnicima na jeziku opisa

Ime međunarodnog korporativnog tijela na različitim jezicima navodi se na jeziku opisa u sljedećim slučajevima:

kad je jezik opisa jedan od službenih jezika tijela

Europska komisija

Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju

kad se u referentnim i drugim izvorima ime tijela uobičajeno javlja na jeziku opisa

Ujedinjeni narodi

Katolička crkva

Lječnici bez granica

Ime međunarodnog sastanka na više jezika kad se uobičajeno javlja na jeziku opisa

Svjetsko nogometno prvenstvo

Olimpijske igre

Način navođenja

- Pravopis:
  - Usvojeni oblici imena korporativnog tijela i sastanka navode se prema starijem pravopisu kad su to jedini oblici imena pod kojima su djelovali
    - Društvo inžinira i arhitekata
  - Dijelovi imena korporativnog tijela koji su u izvoru podataka označeni navodnicima navode se bez navodnika
    - Nastavni zavod za javno zdravstvo Dr. Andrija Štampar
- Sjedište korporativnog tijela navodi se kao razlikovno obilježje samo kad je potrebno za identifikaciju
  - Osnovna škola Augusta Cesarca (Ivankovo)
  - Osnovna škola Augusta Cesarca (Krapina)
- Ime mesta navodi se u usvojenom obliku imena kolektivnog agenta ako je njegov sastavni dio:
  - Foto klub Šibenik
- Način navođenja usvojenog oblika imena grupe:
  - Zajednički pseudonimi koji imaju oblik imena osobe smatraju se imenom grupe i ne navode se u inverziji
    - Valentino Bošković
    - Vlasta Popić
    - Stan Rager

Identifikacija i opis agenta: stvaratelj

A 7.3

- Agent povezan s jedinicom građe identificira se uvijek kad ima ulogu stvaratelja

Stvaratelj:

- agent odgovoran za nastanak djela
- stvaratelj zbirne jedinice građe
- stvaratelj arhivskog gradiva
- stvaratelj agregacije (odgovoran za nastanak sadržaja kao cjeline)

Stvaratelji nije:

- agent čije je djelo citirano, reproducirano ili kopirano u jedinici građe
- agent čije je djelo tema jedinice građe
- agent čije je djelo uvršteno u skupnu jedinicu građe

- Više stvaratelja u istoj stvaralačkoj ulozi: obvezno se navodi prvi, ostali prema potrebama
- Više stvaratelja u različitim stvaralačkim ulogama: obvezno stvaratelj čija je uloga najvažnija, ostali prema potrebama
- Ostali agenti povezani s jedinicom građe koji nisu stvaratelji mogu se identificirati i opisati kad se to smatra značajnim za korisnike

- Agent: jedna od jedinica opisa (nije više središte opisa)
identificira se i opisuje s obzirom na djelovanje na jedinicu građe
- Jedinica građe: aspekt i opseg
  - iz aspekta i opsega opisa jedinice građe proizlaze svi elementi i odnosi opisa i pristupa
  - uloga agenta definirana je opsegom opisa: opisuje li se pojedinačna, skupna, zbirna jedinica građe ili sastavnica
  - uloga agenta definirana je aspektom opisa: opisuje li se djelo, izraz, pojavni oblik ili primjerak
- Iskazivanje odnosa agenta prema djelu i izrazu:
  - širi kontekst jedinice građe

Usložnjavanje dosadašnjeg shvaćanja odgovornosti kao glavne i sporedne:
napuštanje glavne i sporedne kataložne jednice!

- Djelovanje agenta:

stvaranje, proizvodnja, preinaka, prikupljanje, vlasništvo nad intelektualnim i/ili materijalnim aspektima jedinice građe

- Jedinica građe može biti predmet:

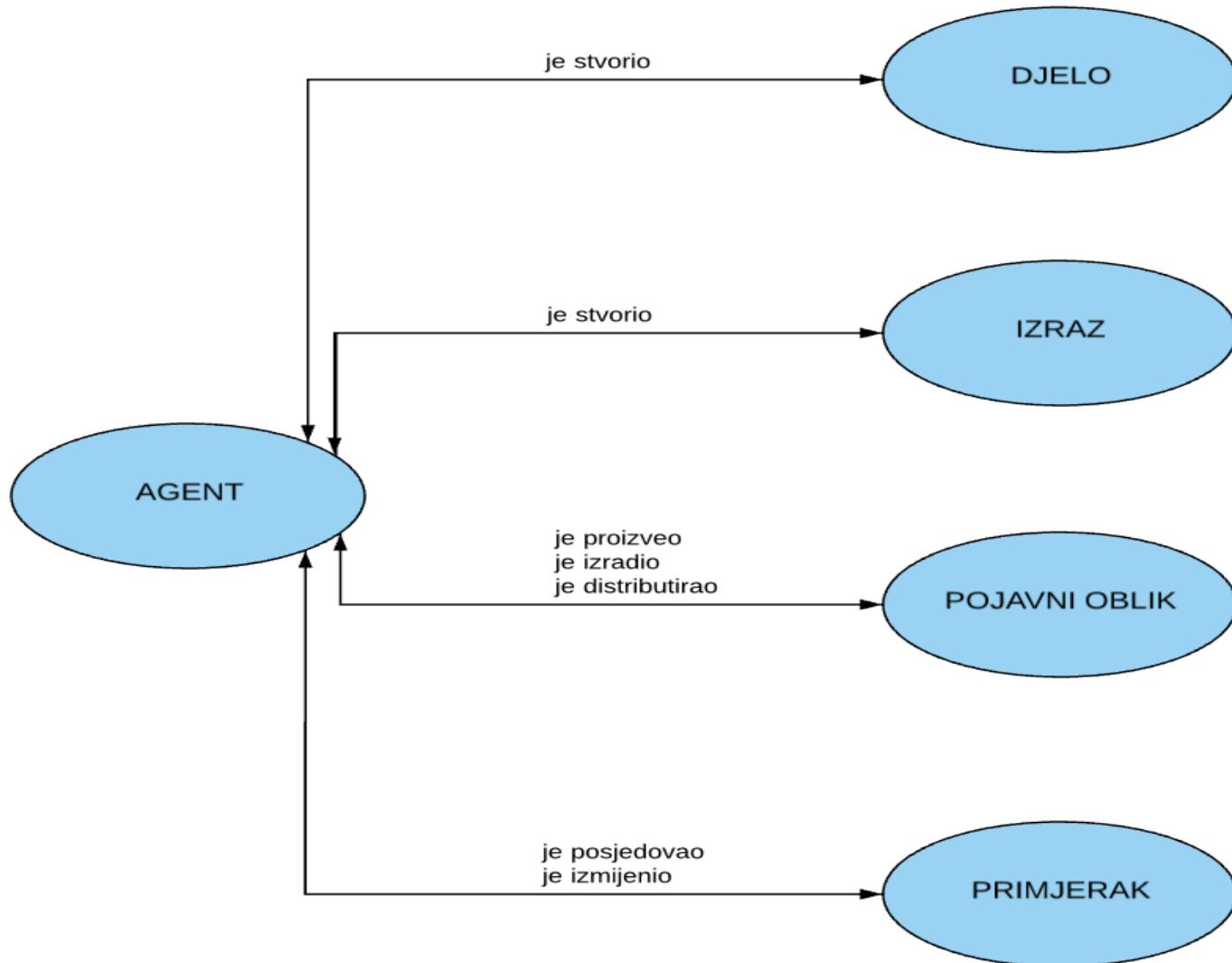
prikupljanja, pohrane, obrade, komuniciranja i zaštite ...
u knjižnicama, arhivima i muzejima

- Široko shvaćeni odnosi – primjenjivo na arhivsku i muzejsku zajednicu

- Navode se:
  - u nestrukturiranom obliku (napomena): *Autor nepoznat*
  - u strukturiranom obliku: *Pisac: Perišić, Robert, 1965-*
  - pomoću trajnog identifikatora (IRI)

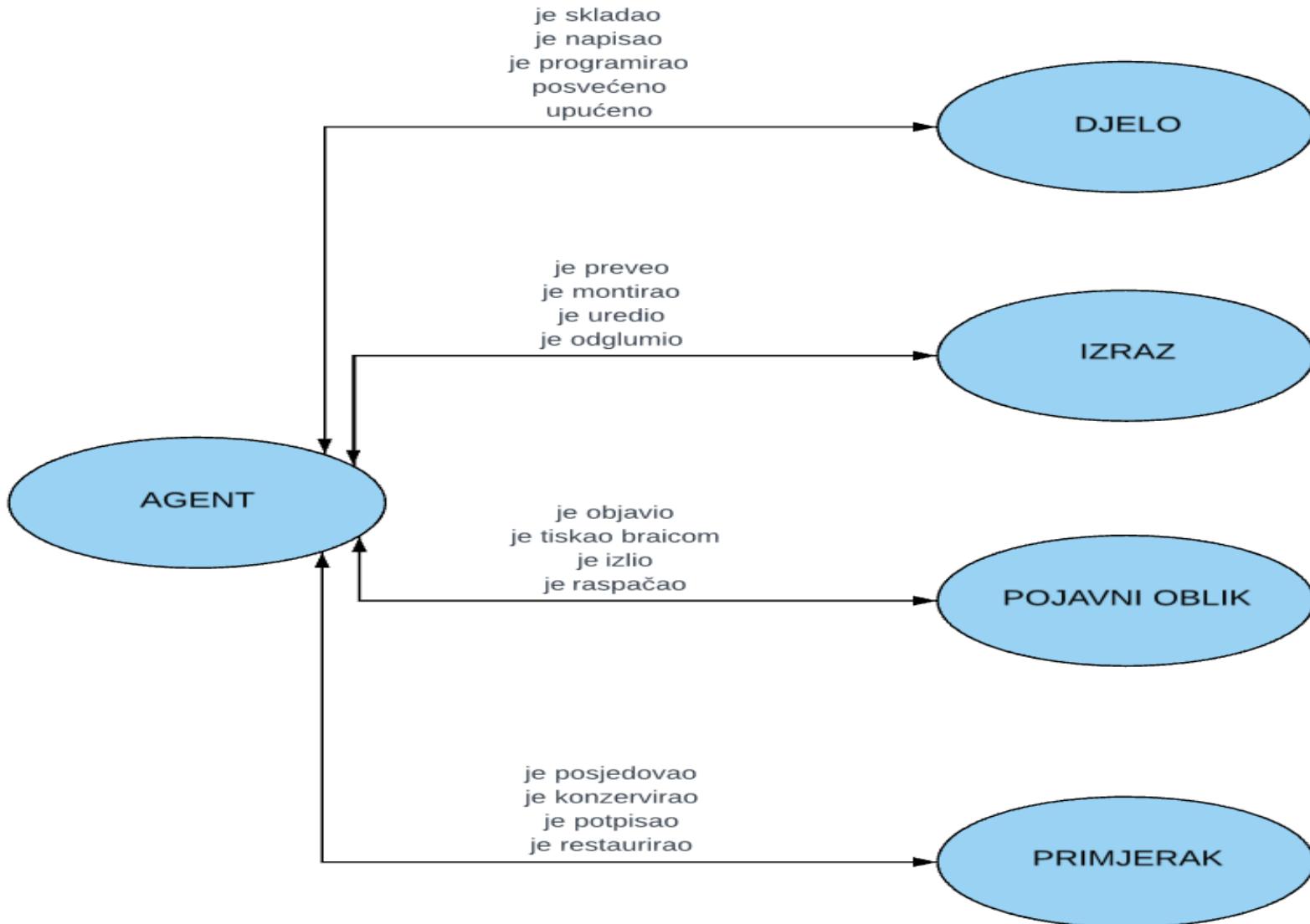
Odnosi između jedinice građe i agenta: uloga agenta s obzirom na aspekt

Poglavlje 12

Odnosi između jedinice građe i agenta: uloga agenta s obzirom na aspekt

Poglavlje 12

Odnosi između jedinice građe i agenta: oznaka odnosa

- oznaka: navodi se izraz, kôd ili druga oznaka iz nadziranog rječnika koja označava odnos djela i agenta, odnosno odgovarajuću ulogu agenta

Primjeri:

Skladatelj: Dedić, Arsen, 1938-2015

Tekstopisac: Dedić, Arsen, 1938-2015

Pjevač: Dedić, Arsen, 1938-2015

Izvođač: Dedić, Arsen, 1938-2015

Intervjuirana osoba: Dedić, Arsen, 1938-2015

Osoba kojoj je posvećeno djelo: Dedić, Arsen, 1938-2015

Illustrator: Dedić, Arsen, 1938-2015

Pisac posvete: Dedić, Arsen, 1938-2015

Hvala na pažnji!

<https://www.kam.hr/>
eekinovic@nsk.hr